

פרוטוקול מס' 220

מישיבת ועדת השירותים הציבוריים
יום ג', ט' בתמוז תשל"ו - 6.7.76, שעה 11.00

נכחו:

חברי הוועדה:
ח. גרוסמן - היו"ר
ח. אבו-דביעה
א. אליאב
י. בארי
מ. גז
א. גיבלבר
ל. דיציאן
מ. ידיד
ב.צ. קשת
פ. שינמן

מוזמנים:
ש-הסעד ז. המר
א. לנגרמן - מנכ"ל משרד הסעד
ב.צ. דל - עוזר שר הסעד
מ. שיפמן - סמנכ"ל משרד הסעד

מזכירת הוועדה: ש. כרם
רשמה: צ. ספרן

סדר היום: סקירת שר הסעד ז. המר על מדיניות הסעד בגרסה החקציב החדש
וחשובות לשאילחות.

אני פותחת את הישיבה.

היו"ר ח. גרוסמן:

ל. דיציאן:
רצייתי שנשקול ביחד אם רצוי שהוועדה או משלחת של הוועדה תבקר אצל הפצועים שנפגעו באנטבה והנמצאים בנית-החולים תל-השומר.

היו"ר ח. גרוסמן:
אין בעיה. נבדוק מתי נוכל לערוך את הביקור.

סקירת שר הסעד ז. המר על מדיניות הסעד במסגרת התקציב החדש וחשובות לשאי לתות

הישיבה של היום מוקדשת להשלכות של הקיצוצים בתקציב משרד הסעד על שירותי הרווחה. אני מבקשת מחברי הוועדה להצטמצם לנושא זה, אם כי תוך כדי שיחה תהיה בוודאי גלישה לבעיות שמטרידות את חברי הוועדה, במובן מצב המעונות למפגרים, מעצר ושיקום של עבריינים צעירים ומעונות חסות לנוער - נושאים שהועלו כהצעות לסדר היום על ידי חברי הוועדה - וכמו כן הכתבות הרבות שהתפרסמו לאחרונה בעיתונים, בעקבות פסקי דין של שופטי נוער, על מחסור במקומות טיפול והחזקה של נערים שפוטים.

שר-הסעד ז. המר:

באופן עקרוני: לפני הקיצוץ האחרון, שמחבטא בסדר גודל של 15 מליון לירות בתקציב השוטף, היה לנו תכנון שנחטף סכום דומה לזה - קצת פחות ממנו - על ידי מאמץ יותר חזק בבדיקת זכאי התמיכה ובעביר אותו אל פעילויות שונות שרצינו לפתח במשרד הסעד. מאחר שמצד אחד יש אותו תקציב כפי שהיה אשתקד, המצד שני יש התווספות של אוכלוסיות שלא סיפלנו בהן קודם, וזה מצריך אמצעים, חשבנו להעריך במצוקה הכספית שישנה בעיקר על חסכון בתמיכות, והערכנו חסכון זה ב-10 עד 15 מליון לירות. בכלל, ההצלחה של העבודה בסעד, כמו בדבר אחר, היא לא רק פונקציה של כסף, אלא גם של ארגון נכון, של הערכות אחרת, של אנשים טובים שעוסקים בדברים ואולי גם של ויתור של שטחי פעולה פחות חיוניים כשאנחנו לחוצים. מכיוון שהערכות אחרת, ארגון יותר טוב ותשומת לב שתיתן יותר אפשרות לתפעול טוב יותר הם דברים שאורכים זמן, חשבנו שעד אז יש לצמצם ככל שניתן. הקיצוץ של 14-15 מליון לירות הוא מכה שאינה מאפשרת פיתוח של כמה דברים שרצינו לעשות.

אתמול היתה לנו פגישה עם שר האוצר לא באשר לנושא התקציבי בטובנו המצומצם, אלא באשר לחקנים. בזמנו, כשהמשלה החליטה על קיצוץ 500 תקנים במשך שנתיים במשרדי הממשלה, היא קבעה אחוז סכויים לכל משרד, וגם למשרד הסעד נקבע אחוז שנראה לי כבלתי צודק. אני בעד זה שיקבעו לנו אחוז כמו לכל המשרדים, אבל אני חושב שבמסע צריך להתייחס לעובדים בשטח כמו לאחיות, מורים, רופאים, ושאותם לא יכללו במסגרת הקיצוצים אלא רק את הפקידות. כאשר צריך לקצץ 4%, כאשר חלק גדול של העובדים במשרד הסעד הם עובדי מעונות חסות, מעונות למפגרים, קציני מעקב, קציני מבחן, אנשים שעובדים בשדה, אינך יכול לבוא ולומר שמי שטיפל במוסד ב-12 ילדים עד עכשיו, יטפל מעכשיו ב-24 ילדים; אינך יכול לבוא ולומר שבמוסד סטויים לא יהיו מטפלות יוצא, אם כן, שאת כל הקיצוץ צריך להוריד בפקידות, ואז בפקידות הפשוטה אתה צריך להוריד 30%, דבר שאינך יכול לעמוד בו. מתוך העובדים קבעו שיש לקצץ 132 משרות, ואמרתם לשר האוצר שיש להוריד מן החישוב את אלה שעובדים בשדה, ומן היתר - להוריד אחוז רגיל כפי שמורידים, בכל משרד. אני מקווה שהנושא ייבדק.

קושי שני: מזה חודשים היה קושי לכנס את ועדת השרים שעסקה בהפשרות, והיו לנו בעיות. למשל, אמרנו שגידול האוכלוסייה מצריך 380 עובדים; האוצר אומר - 220, ואז אם יש לנו מוסד, כמו זה בדימונה, ל-432 ילדים מפגרים, שאפשר להכניס אליה ילדים שמחכים שנתיים, מכניסים אליה רק 60 ילדים. עומד בזין נפלא ל-432 ילדים, ונו רק 60 ילדים שלקחו ממוסדות פרטיים ושטופלים באופן בלתי רגיל, אבל

שר-הסעד ז. המר:

מדוע שהשאל יחכו נביח הוריהם? אותו הדבר גם במקומות אחרים. בעיה דומה יש לנו, לדוגמה, במצפה-ים. היה שם אגף לאבחון שכזו העתים החלטנו להפוך אותו למעון נעול. באותו מקום יש אנשים שעובדים במקצוע עשירי שנים, שאינם מתאימים לעבוד עם החומר שמגיע למעון הנעול. קודם עבדו באבחון, בדברים יותר קלים, ואילו עכשיו יש שם ילדים שכבר בשבוע הראשון שברו שמשות ועמדו עם הזכוכיות מול העובדים. לטרוח שאותם עשירים אנשים אינם יכולים לתפקד באותו מקום, הם רשומים כחקנים סגורים. ביקשתי שיחזרו להם תפקיד אחר ויאפשרו לי לקחת 15 איש שיכולים לתפקד. זו סוגיה שקשורה בהפשרות. הובטח לנו שבשבוע הבא יכנסו את שתי הוועדות - ועדת רבינוביץ וועדת רוזן - ואולי זה יעזור לנו בנושא התקנים נרגע שהדבר יוטדר.

על מעונות החמות: במשך שנים היה מוסד נעול אחד - גיל-עם, שעליו יש מחלוקת עם השופטים. השופט מלמד חושב שלא טוב לנהל את המעון בשיטת ההתנזרה - השיטה שבה מתנהל המעון - והוויכוח הוא מקצועי. אני מוכרח להגיד שראיתי את האנשים האלימים יושבים וכותבים שאלונים והתרשמותי, אבל יחד עם זה הסכמתי שאם יש בסך הכל מוסד נעול אחד, לא ייתכן שהכל יהיה בנוי על שיטה שהיא במחלוקת, אלא צריך לאפשר בדיקה בשיטה הקונבנציונלית. גם בשיטה הקונבנציונלית המוסד איננו בית-סוהר רגיל, אלא מוסד טיפולי, אבל לא כל כך מתקדם. במשך השנה האחרונה הצטברו במשרד הסעד עשרות טענות של שופטים מדוע אין לילדים מקום להיקלט, מאחר שגיל-עם קלט עד קצה יכולתו לקלוט לפי השיטה. אחרי שקיבלתי שלוש-ארבע טענות מאז שנכנסתי לתפקידי, ישבתי עם המנכ"ל ואסרתי שאינני מוכן לקבל על עצמי את האחריות לכך שמסתובבים עשרות שצריכים להיקלט במעון נעול ולקבל גזיפה מן השופטים. הצעתי שנעשה פעולה מהירה לפתור את הבעיה ואז החלטנו להפוך את אגף האבחון במצפה-ים למעון נעול. בפעם הראשונה בהסתוריה יש לנו שני מעונות נעולים. המעון במצפה-ים יקלוט 40, כבר קלטנו 16, אבל יש קשיי התארגנות.

מ. ירדי:

בדרך זו ביטלתם את האבחון.

שר-הסעד ז. המר:

לא ביטלנו. בסך הכל צריך האבחון לעבור למקום אחר. יותר חשוב לי שהשלושים שמסתובבים בחוץ ייכנסו פנימה וענין האבחון יתעכב קצת, מאשר יהיה להיפך. ענין האבחון יקח שבועיים-שלושה וגם אותו נפתח.

כאמור, יש לנו קשיי התארגנות, אבל בינתיים מתקיימים אותנו שהנערים שרפו מזרונים, שברו. בדור, הם הסתובבו בחוץ וכשנכנסו פנימה שרפו מזרונים, אבל אנחנו מתכוונים לטפל טיפול נמרץ בכל הנושא הזה. יש לנו 18 מוסדות סגורים - לא נעולים נמוגן של החוק - לעבריינים, ש-16 מהם הם פחות או יותר בסדר, אבל 2 מהם בעייתיים, כי שם הנוער הכי קשה, ואלה המעונות בגיל-עם ובמצפה-ים. אם פתחנו את המעון במצפה-ים צריך לתח לנו כמה שבועות להיערך. ואני מקווה שאגיד לשופט: חכה, תראה איך העניינים מתארגנים. למה לך ללכות את העניין?

אגב, האוצר אומר שביחר 16 המוסדות החפוסה אינה מלאה, ואם יש בהם מקום לקליטה בסדר גודל של 550, למעשה יש בהם רק 330. כשנכנסתי לתפקיד סגרתי בשבוע הראשון את המוסד בנה-חורש, והיו טענות. חשבתי שאין מצום, העברנו את הנערים למקומות אחרים ויכולנו לחסוך 2 מליון לירות. הבעיה היא שיש כל מיני סוגי ילדים. גם אם מוסד אחד איננו בתפוסה מלאה אי אפשר להכניס אליו ילד מסוג מסויים שאינו מתאים לסוג הילדים שנמצאים בו. יש כמה דברים שמחייבים אותנו, כמו גיל, דת - לערבים יש מוסדות לחור - ועוד.

שר-הסעד ז. המר:

אספנו את קציני המבחן ואת העובדים במעונות החסות ואנחנו עובדים על זה בכיוון הנכון. יעברו כמה שבועות עד שהדבר יתארגן. הוא חלוי גם בקיצוץ של תקנים שמקשה עלינו.

ב.צ. קשת:
1. הייתי רוצה לדעת אם נכונה הידיעה לפיה מר אביעד, מנהל השירות למפגר, ומר תור, מפקח ארצי על ההשמה וסגן מנהל השירות, הפסיקו את עבודתם ואין להם בינתיים חתליפים.

2. שמעתי טובות על מנהל המוסד בדימונה, אבל שמעתי שהוא הגיע לניהול המוסד ישר עם סיום הלימודים, זבעיני יש בזה פגם מסויים. מדוע משרד הסעד לא הריץ אותו חקופה מסויימת במוסד אחר כדי שיקבל הדרכה? אני יכול להבין שהיתה מצוקה של זמן, אבל דווקא במקרה זה היה רצוי שהמנהל יקבל הדרכה, כי עובדות במוסד בדימונה עשירים וחמש מטפלות מוסמכות ביותר ולא רצוי שהמנהל יהיה חסר נסיון. אינני יודע אם אפשר לחקן לגבי אדם זה, אבל יש להימנע מלחזור על כך במקרה אחר.

3. האם נפסקה כבר תחלופת המנהלים

ב"נעורים"?

א. נמיר:
לגבי מעונות ילדים: בשעתו ניתנה הסכמת שר הסעד המנוח חזני לשלם למעונות המוחזקים על ידי ארגוני הנשים 75% מן העלות עבור ילדים שנשלחים על ידי הלשכות הסוציאליות. אם אז היחה העלות לילד במעון 350 לירות, הרי לפני מספר חודשים הגיעה העלות ל-450 לירות, היום היא עומדת על 550 לירות, ולפי החחשיבים שלנו היא עשויה להגיע ב-1 בספטמבר, עם פתיחת שנת הלימודים, ל-650 לירות. אני מפנה לשר הסעד לא רק שאלה אלא גם זעקה: כאן יכולה להיות מפולח שעדיין לא היתה פוגמתה.

אחת הדבר חל על הפנימיות לגיל הרך. לפי החחשיבים של הפנימיות האלה מגיעה העלות ל-3,000 לירות לילד; ב-1 בספטמבר - קרוב ל-3,500 לירות. האם משרד הסעד מודע לכך? אם כן, מה הוא מחכוון לעשות?

שר-הסעד ז. המר:
הנושא שהוזמנו אליו הוא הנושא של הקיצוצים בחקציב. אני מציע שנשמע את דברי המנכ"ל בקשר לנושא זה ואחר כך נשיב לשאלות.

א. לנגרמן:
אני רוצה להתייחס במספר משפטים לחקציב שהיה לנו ב-1976, ולא אחייחס כל כך למספרים כמו לאפשרויות הפעולה. נכון הדבר שביחס למשרדים אחרים יצאנו בחקציב טוב יותר יחסית, והחקציב שניתן לנו ב-1976 איפשר לנו מתן חשובות לפעילויות שקיימנו אותן ב-1975. הוא איפשר לנו קיומן של אותן פעילויות, שבשנת 1975 לא קיימנו אותן במשך שנים-עשר חודש, במשך שנה שלמה ונוכל לעמוד באותן החחייבויות שהן פועל יוצא של פיתוח מעונות וכל כיוצא באלה. בנוסף לכך נתקבלו במשותף, בין הממשלה ובין ארגונים שונים, החלטות שקשורות לביטויים חקציביים, כגון אותה החלטה ששמחנו עליה, רצינו בה, והיא - הביטוח הרפואי המלא של אלה שהיו מבוטחים ביטוח אמבולטורי. החלטה זו, שנחבלה בינואר, היתה צריכה לקבל את מימושה, גם מבחינה תקציבית, לשנה זו. בינתיים חלו שינויים ובגלל לחצים שהופעלו על קופת-חולים על ידי קיצוץ מענקים, ביקשו שנגדיל את סכומי החשלום. אם לקראת ינואר 1976 סיכמנו על 86 לירות מחיר ביטוח של משפחה, הרי הסכום שאנחנו עומדים בו היום הוא 108 לירות, וכעת עוד נוספה ההחלטה של קופת-חולים על חיוב בחשלום עבור חרופות. זה ישנו בחלקו בחקציב וזו מחוייבות של האוצר שמבין שמדובר בהחלטות שנתקבלו.

עוד הסכם שבשעתו הסכמנו עליו, שוב בהשתתפות שר האוצר, היה ההסכם לפיו השתתפתנו בשכר הדירה חהיה בשיעורים הולכים וגדלים עד אשר ב-1977 נשלם לעמידור למעשה שכר דירה מלא מינוס ההנחות

א. לנגרמן:

טניחנות על ידינו, וגם למטרה זאח אנחנו צריכים להוסיף לחקציב.
החקציב הביא בחשבון אותן התחייבויות.

באיזה סדר גודל מדובר לגבי שני הדברים -
קופת-חולים ועמידה? א. נמיר:

בקופת-חולים - 100 מליון לירות. מ. שיפמן:

לכמה אנשים? א. נמיר:

100 מליון לירות ל-52,000 יחידות. א. לנגרמן:

כמה לעמידה? מ. ידיד:

השנה - 34 מליון לירות. מ. שיפמן:

הסכום לקופת-חולים הוא במידה שיהיו
210 אלף ימי אישפוז. אם יהיו יותר, יחשבנו ש-הסעד ז. המר:

עם קופת-חולים.

הבאתי את שני הדברים כדוגמה לנושאים
שהחקציב עונה עליהם, ובמידה שהוא לא עונה א. לנגרמן:

עליהם, האוצר ימלא את החסר.

יחד עם זה החקציב לא העמיד לרשותנו את
אפשרות פיתוחן של כמה פעילויות או הרחבתן, פעילויות שנראות לנו
חשובות וכמעט קריטיות לענין. סברנו שאח הסכום הנחוץ לפעילויות אלה
נוכל לנסות לחסוך, במאמצים מיוחדים, מאוחו חלק שאנחנו קוראים לו
"מתן כסף" ולא מן השירותים, על ידי בדיקה מדוקדקת יותר של הזכאים,
על ידי ביצוע טוב יותר, דייקני יותר של המערכת שמתפקדת בנושאים אלה.
סברנו שנוכל להגיע לחסכון משוער של 10-15 מליון לירות, אבל האוצר
הטיל עלינו קיצוץ של 10,4 מליון לירות מחקציבנו בהתאם להחלטת הממשלה.

קיצוץ בחקציב הפיתוח? א. נמיר:

את הסכום הזה קיצוץ רק מן החקציב הרגיל. א. לנגרמן:

חקציב הפיתוח הוא במצב כזה שהאוצר לא יכול

היה לקצץ ממנו.

בפעם הקודמת קיצוץ בו עד כדי כך שהשאינו ש-הסעד ז. המר:

לנו רק עבור מה שהחייבנו לקבלנים על
דברים שהתחילו לבנות. כל 100 מליון הלירות בפיתוח הם למוסדות שבבניה.

מתוך 10,4 מליון לירות שנאלצנו לקצץ,
קיצצנו 9.4 מליון מתוך כספי החמיכות, א. לנגרמן:

ומליון אחד מתוך הכספים המיועדים לצורך ביתי ראשוני.

האם כבר קיצצתם או שיש חוכנית לקצץ? ב.צ. קשה:

החקציב שקיבלתם כבר היה בנוי על החלטת
הממשלה לקצץ בחקציב. א. לנגרמן:

החלטתם על קיצוץ 9.4 מליון לירות מכסף ב.צ. קשה:

החמיכות וכוונתכם להפסיק את החמיכות לאלה
שאינם זכאים. אם לא תמצאו את הלא-זכאים ייצא שחקצו לכולם.

זה בנוי גם על חוק ביטוח נכות. ש-הסעד ז. המר:

א. לנגרמן:
אם האומדן שלנו יתאמת ונגיע לחסכון של 12-15 מליון לירות, נשאר - לאחר קיצוץ של 9,4 מליון לירות-עם חסכון של 5-6 מליון לירות לפעילויות שרצינו בהן ושבחלקן החללנו בהן. נצטרך ללכת באחת משתי הדרכים: או לקצץ בפעילויות שהחללנו בהן, וזו הדרך היחידה האפשרית שנראית לנו; או להגדיל את המאמץ ולהגדיל את החסכון. שלושה חודשים לאחר התחלת שנת התקציב אינני יכול לומר אם נצליח בזה.

מאחר שאגף התקציבים לחץ עלינו שלא כל 10,4 מליון הלירות יבואו מכספי החמיכות, הגענו לפשרה שנקצץ מליון אחד בסעיף תקציבי אחר, ובין יתר השיקולים שלנו היה גם השיקול שרכישת ציוד ביתי ראשוני הוא תהליך שנמשך על פני כל השנה ואינו אקט חד-פעמי, כך שאנחנו יכולים להחליט אותו במעט, להאיט את הקצב לקראת סוף השנה או שנדחה לשנה שלמה.

ש-הסעד ז. המר:
זו היחה תוכנית חלת-שנתית שבה היינו צריכים לגמור את אספקת הציוד הביתי הראשוני, אבל נצטרך להתעכב מעט.

א. לנגרמן:
זוהי למעשה התמונה הקשורה בתקציב, אבל היא עדיין איננה תמונה מלאה, משום שאנחנו צפויים, לפי הערכת, לקיצוץ נוסף באחד החודשים הקרובים בגלל אומדן ההתייקרויות שוכנס לתקציב. אני לא מדבר על ההתייקרויות שעליהם היחה החתייבות מראש של הממשלה לפצות את מעוטי ההלכנסה. אם, נניח, יוחלט על ביטול הסובסידיות ב-1 בספטמבר או ב-1 באוקטובר, יש התחייבות של הממשלה לפצות מעוטי הכנסה, ופיצוי זה יבוא מן הרוזבות.

ש-הסעד ז. המר:
גם במס ערך מוסף פיצחה הממשלה את מעוטי ההכנסה ב-3.5% מן הרוזבות.

א. אליאב:
אני מציע שקדמן, מזכיר איגוד העובדים הסוציאליים, יספר לכם איך פיצוי זה אינו מגיע למקרי הסעד הקשים.

א. לנגרמן:
ההשפעה העקיפה של ההתפתחות במשק ובכלכלה הישראלית על תעדיפים לדמי החזקה של ילדים בפנימיות או של קשישים, למשל, וכל כיוצא באלה, עלולה בהחלט להיות גבוהה בהרבה מזו שהובאה בחשבון באומדן ההתייקרויות, כי אומדן ההתייקרויות מבוסס על ממוצעים, ועל ממוצעים רצויים, לא על ממוצעים שעלולים להיות בסופו של דבר סכומים אמיתיים. משום כך אני חרד מאד שנעמוד בפני מצב - וזה יכול להיות בספטמבר או באוקטובר - שבו נדרש לקצץ קיצוץ נוסף, ואינני רואה מניין.

א. נמיר:
יש לך הערכה באיזה סדר גודל?

א. לנגרמן:
אינני יכול לאמוד את אומדן הקיצוצים, אלא את ההפוש בין ההתייקרות שהובטחה לבין מה שיידרש מעבר לפיצויים המידיים שהוסכם עליהם, כגון החזקה בפנימיות, בחי אבות, מעונות יום, מרכזי יום לקשישים. בכל אותה מסכת זה עשוי להגיע ל-10%-12% לפחות. נדמה לי שאומדן ההתייקרויות שנמצא בתקציב לגבי כוח אדם הוא 17.5%, ו-12% לגבי התייקרויות במצרכים. אם נראה את העתיד לפנינו, אני חושש שנגיע ל-20% התייקרות לפחות במצרכים - אם לא למעלה מזה - ובין 30% ל-35% התייקרות של כוח אדם, וצוין לזכור שבפנימיות, מעונות יום נע מרכיב כוח האדם בין 60%-70% של העלות.

האמת היא שאינני רואה מניין לקחת את הסכומים הנוספים אם נמצא במצב שבו נדרש לקצץ קיצוץ נוסף. האפשרות היחידה שנראית לי היום, היא לבוא ולומר שאנחנו ממעטים בשירותים, שאנחנו מקצצים בסדר הגודל של השירותים שאנחנו נוהנים לאוכלוסייה.

א. לנגרמן:

עוד משהו שקשור לענין על מנת שלא תהיה אשליה: בשעתו היה דיון נרחב סביב חיובם של מעוטי הכנסה להשתתף בתלקיית בהוצאה לשירותים שונים, כגון מעונות יום, פנימיות וכל כיוצא בזה. חיוב זה הפעלנו כבר ב-1976 והוא נמצא בסקאלה שקשורה במדד יוקר המחיה. הוזה אומר, זה לא יכול להיות עוד מקור, אלא ייחכן שהסכומים יעלו באותה מידה שתעלה ההתייקרות. מכאן שאין שום מקום לחשוב שמא נמצא מקור נוסף לגביה מן האוכלוסיה עצמה. אני לא סבור שניתן להגדיל את הסכום שאנחנו גובים היום מאוכלוסיה מעוטת הכנסה - עם כל החיוב העקרוני שיש בענין ועם כל ההצדקה הכלכלית - מעבר למה שעשינו השנה, כך שהמקורות שיעמדו לרשותנו יהיו מועטים יותר מאלה העומדים לרשותנו היום, אלא אם חיצא הדרך והאפשרות, ואני סבור שהיא צריכה להימצא כי לא מדובר בסכומים ענקיים.

הערה שקשורה בענין זה. אני רואה שתי

ש-הסעד ז. המר:

בעיות לגבי חקציב הסעד: (1) שמירה על פער סביר. זאת אומרת, שהפער בין העשירונים העליונים והחתונים או בין העשירונים השונים לא יגדל. (2) מודעות לכך שיש איזה שהוא רגע שבו זו לא שאלה של פער אלא שאלה שהאיש אינו יכול להחזיק, וזו שאלה לא פחות חשובה.

לאור מה שסערנו - שהיוקר יעלה ב-5.5% באוכלוסיה הכללית, וב-4.2% באוכלוסיית הסעד, כאשר סבסדו מצרכי יסוד - נתנו לאוכלוסיית הסעד, כפי שנוחנים לאחרים, מקדמת תוספת יוקר של 70%, וכאשר אמרנו 3.5% זה היה 70% מ-4.2%. תוספת היוקר הזאת הרי תוחזר גם לאחרים, אבל פה הקדמנו, כדי שאנשים לא יצטרכו להיות בלי אשור שיש לאחרים, כדי להחזיק חצי שנה - שנה, כאשר מעלים את השכר בתוספת יוקר. הבעיה קשה מאד, אבל האילוץ שכולנו נמצאים בו, שבסך הכל יש חקציב קיים. בקלות יכולתי לומר שאם הייתי חופשי להחליט, הייתי מקצץ במקומות אחרים, במקום לקחת פה, אבל הממשלה הולכת בכיוון שלה בדרך הקלה ביותר של קיצוץ שווה לרוחב, והשאלה היא מתי הרגע שבו יש כוח לחלש להגיד: עד כאן אצלי, חיקח במקומות אחרים. השבוע, בוועדת שרים לעניני רווחה, הביא שר החינוך והחרבות את ההצעות שלו - שכולן קשורות בחפישה - אין לקצץ 65 מליון לירות שהוא צריך לקצץ. כל ההצעות שלו הולכות בכיוון של פגיעה בהבטחת ההכנסה. למשל, לא קיצוץ באופרה, ובמקום זה לקחת יותר כסף מביית-שמש, מיקנעם, מקריית-גת, מנצרת, על ידי זה שיקחו משם חינוך חינוך בכיתות. אפשר לומר לו: חקצץ באופרה. הנקודה שאני מעמיד פה היא: מהו הרגע שבו אתה נוגע בבשר החי? ניקח את ענין המעונות והפנימיות: בחשבון שבעצם הגעת לקצה היכולת אתה חייב להתחיל לסגור פנימיות.

חוץ מן ההכנסות הצפויות מן הרזרבות היחה ועדה של האוצר ושלנו שהיחה צריכה לשבח על חעריפים אחרים. אני לא יודע מה קרה לוועדה הזאת.

היא גמרה, אבל בינתיים חלו עוד שינויים.

א. לנגרמן:

ש-הסעד ז. המר:
כל הדיון בנושא הזה הוא קצת דיון באילוץ, ובאילוץ שיש לנו סיפרנו מה אנחנו הולכים לעשות, חוץ ראייה קטע של הענין מבחינתנו. אבל יש מכלולים שהם מעבר לוועדה הזאת. הנה ביום רביעי אני עומד להשיב להצעה לסדר היום בענין הקטמונים. זו שכונה עם מכלול של מצוקות. ברור שמצוקת השיכון היא יותר דומיננטית, אבל מדובר במכלול בעיות מצוקה בקטמונים. גם זה ענין של התארגנות אחרת, הכרעות אחרות על עדיפויות. אותו הדבר לגבי פשיעה: עליית הפשיעה בנוער היא בעיה כשלעצמה, אבל היא קשורה לשיכון, לחינוך, למצוקה.

כמה הערות לגבי השאלות שנשאלו פה. דיוק אחד: השירות למפגור הוא אחד השירותים שאיננו דומה לדעתי למצוקה. אפשר להחגבר עליו בארגון טוב, במסירות. זה מליונים ולא מליארדים. אני לא רוצה לומר על מה שהיה עד עכשיו, אבל אני חושב שבהתארגנות מחודשת

שר-הסעד ז. המר:

אפשר לעשות השנה צעד משמעותי בטיפול בבעיה. אני רואה את הנושא הזה כנושא כאוב, אבל כנושא שאפשר לטפל בו בצורה המירבית ולשקם משהו. אני חושב שאנחנו הולכים לזה, אבל זה חלוי בכוח אדם טוב. ביקשנו ממנהל מחוז הצפון - שהוא המנהל הכי וחיק שיש לנו, הכי מנוסה - שיקח שנה חופשה ויעמוד בראש השירות כדי להתמודד עם הבעיות. אגב, אני חושב שטוב שתהיה רוטציה, שאנשים יעברו ממקום למקום. נראה לי שבנושא הזה של המפגרים - ואינני יכול להחזיק - אנחנו הולכים בכיוון נכון. מינינו ועדה שבדקה את המצב במעונות למפגרים ועברה מעון מעון. אמנם יש עדיין בעיות, אבל מי שביקר בסנטוריום בבנימינה - שלקחנו אותו לרשותנו לאחר שהיה שם מצב זוועתי - אומר שאין להכיר את המוסד.

בשבוע שעבר הקמנו ועדה שבודקת את כל בחי הזקנים. אני מקווה שחיה לנו חמונה יותר ברורה מה רצוי ומה לא רצוי וצריך לחקן.

לגבי המנהל בדימונה: כשנכנסתי לחפקיד הוא כבר היה שם, אבל באופן כללי אני יודע שליוה אותו בצמוד המפקח האזורי, שהיה כאילו המנהל הממונה במשך שלושה חודשים עד שהמנהל החדש נכנס לענינים. גם המנהל החדש בעצמו הלך לחדש למעונות וחיקים ללמוד את הנושא. אינני יודע מה היה הנימוק לבחור בו ולא באחר.

מ. שיפמן: פירסמנו מכרזים והיה אדם אחד שהיה מוכן לבוא.

שר-הסעד ז. המר: לפני שהלכתי אל מנהל מחוז הצפון, הלכתי לאוניברסיטאות לחפש אדם שיעמוד בראש השירות למפגר ולא מצאחי. לא כדאי להם. הראויים מרוויחים פי כמה בעבודות אחרות שהן גם קלות יותר. הצענו לאנשים לגמור חוץ כדי עבודה את הדוקטורט, אבל זה לא כדאי להם כי זו עבודה פרוץ. חיפשנו אנשים אחדים, שסימנו לי אותם, שיבואו לשנה, ובסופו של דבר מנהל מחוז הצפון הסכים לעשות זאת.

אומרים לי שב"נעורים" לא הוחלף מנהל

כבר שנתיים וחצי.

א. נמיר: אני מניחה שההערכה שיחסרו בין 10% ל-12%

היא הערכה פחות ממדוייקת. יש להעלות על הדעת שזה עלול להיות יותר ולא פחות. מונח לפני תקציב משרד הסעד - 690 מליון לירות, ואם יחסרו 10%, פירושו של דבר שיחסרו 70 מליון לירות. כאשר אנחנו פורטים לדברים ורואים למי הולכים הכספים האלה, הרי לומר "מפולת" זה כאילו לומר מחמאה. ואני שואלת - יותר אין לי מה לשאול - לאן אנחנו הולכים? זו השאלה המרכזית שלי, אין לי שאלות משניות, כי הן בטלות בששים ריבוא. אינני יודעת איך המשרד יוכל להמשיך לקיים מערכת קיימת לאור מה שמתחולל בתקציב העכשווי.

בכל זאת שאלה קטנה: אני מכירה מיפו את הנושא של אוכלוסיה ערבית שנמצאת במצוקה, ביחוד את הנושא של הילדים. יש לנו גן אחד לילדים ערביים ליד רחוב 60 המפורסם, שהוא נורא גם מבחינת האוכלוסיה היהודית וגם מבחינת האוכלוסיה הערבית. נוסף לגן רצינו לפתוח גם מעון לילדים ערבים - ואני לא צריכה להסביר כאן כמה זה חשוב גם מבחינה פוליטית - אבל אנחנו לא יכולות לעמוד בזה כארגון מתנדב, כי אנחנו לא יכולות לגייס לנושא הזה איזה שהיא התחלה של חמיכה רצינית. זו שאלה שבמערכת היחסים בינינו לבין העולם החיצון והיא לא נהיית יותר קלה. אולי אפשר היה למצוא באיזה שהוא מקום פתיחות של ממש לנושא הזה?

ח. אבו-רביעה: אני רוצה לעורר כאן שאלה ששאלתי כמה פעמים והנוגעת לעניני סעד. יש הובה בדואים שאינם חברים בקופת-חולים. הם הולכים ללשכת הסעד והלשכה משלמת עבורם. מדובר בבדואים שגילם בין 60 ל-65. הבעיה הזאת חריפה במיוחד בקרב

6.7.76.

ה. אבו-רביעה:

החברה הבדואית בחוקף המסורת שקיימת בה, שגברים בגיל זה מתחתנים עם נשים צעירות. בעיה זו הופכת במיוחד בעייתם של הנשים והילדים שהמעמסה שלהם נופלת על משורד הסעד. השאלה היא אם אנשים אלה יתקבלו כחברים בקופת-חולים ואז הם ישאו בעול ההוצאות שמשורד הסעד נושא בהן היום. שאלה שניה היא האם יש אפשר לקבל את המבוגרים בגיל 60-65 כחברי קופת-חולים? האם יש אפשרות לקבל את הנשים והילדים כחברי קופת-חולים ולרשום את הילדים על שם האם?

ברור שיש כיום צמצום בכל המשודים הממשלתיים וגם במשורד הסעד. אינני יודע מהו תקציב משורד הסעד לטיפול במקרי הסעד בנגב, אבל המצב כיום הוא רע מאד מכמה בחינות. מרביתם של הבדואים חיים על חקלאות ומרעה צאן. השנה הזאת וכן השנה שחלפה היו שנות בצורת ונוסף לכך עלה גם יוקר המחיה. אני רוצה שמשורד הסעד יתן יתר טמכות ללשכת הסעד שמטפלת בענייני הבדואים בנגב.

אם הוועדה רוצה לעמוד על בעיית הסעד בנגב, חבקר בנגב וחראה במו עיניה את המצב שם.

מ. ידיד: לאור מה שאמרו לנו השר והמנכ"ל אני רואה לפנינו אפשרות אחת, שאנחנו לא רק מצמצמים שירותים אלא גם מעמיקים פערים.

אני רוצה לשאול את שר הסעד בחבר ועדת השרים לענייני רווחה: האם אתם דנים בנושא בכללותו? האם אתם מודעים למה שמחכה לנו מחו-מחתיים, להתרוצצות הפנימית באוכלוסיה אם לא נדע להתגבר בעוד מועד על המכשולים העומדים בפנינו? זה מדאיג מאד שאחם באים ואומרים: זה התקציב העומד בפנינו, חייבו אותנו לקצץ כך וכך מליונים ואנחנו בספק אם נוכל לשמור על הקיים. אני לא סבור שמשורד הסעד צריך לראות את חפקידו רק בשמירה על הקיים. יש לו אתגרים, יש לו שליחות לאומית ממדרגה ראשונה - לפעול למען אוכלוסיית הנזקקים, להביא לידי כך שבאמת יצומצמו פערים בחברה שלנו. לכן אני מאד מתקשה איך להעלות את הנושא, איך לזעוק זעקה מרה וקשה כדי שהמדינה תיתן בכל זאת את תשומת הלב הראויה לאוכלוסיה הזועקת. הנה אומרים לנו שבתקציב הפיתוח אושרו 100 מליון לירות, אבל התקציב מיועד לבניה שכבר החלה לפני שנה ושנתיים. כלומר, אם בשנה זאת תסתיים כל הבניה שהחלו בה, אין בשנה הבאה ולא כלום לעתיד. אני רואה בזה עצירה במקום ואפילו נטיגה.

שאלה נוספת בנושא זה: מבלי לנגוע בשאלה התקציבית, האם יש באמתתו של משורד הסעד חוכנית למלחמה במצוקה? האם יש לו חוכנית לשיקום עבריינים מקנב הנוער? האם יש לו חוכנית למוסדות ומעונות ילדים, שיקום קשישים וכו' ? במידה שיעמידו לרשות המשורד סכום מסויים, האם יכול המשורד להצביע על כך שהוא מוכן לבצע דברים שתוכננו? אני מעריך מאד את שר הסעד הדינאמי; אני מרגיש שהמנכ"ל החדש מנסה לעשות משהו; אנחנו מרגישים שיש להם רצון לשנות ושאפשר לשנות במוסדות גם בלי תקציב, כפי שאמר השר, אבל אנחנו רוצים שתהיו מוכנים מבחינת חוכנית אב לגבי הטיפול באוכלוסיית הסעד.

בשנה שעברה זו הפעם הראשונה הטלחם על אוכלוסיית הסעד השתתפות בשירותים שהיא מקבלת, כגון מעונות, ביטוח רפואי. האם חוכנית זאת מתבצעת במלואה, או שבכל זאת אינכם מכסים את כלל האוכלוסיה שחייבת להשתתף ואינכם יכולים להגיע אליה בגלל המצוקה הקשה.

י. בארי: 1) האם הכנסתם שינויים בתקציב מבחינה אישית, מבחינה פונקציונלית? אם כן, האם שינויים אלה כבר העלו תוצאות?

י. בארי:

(2) האם שקלתם אפשרות - ואם כן, מה המסקנות של השיקול - לקצץ במנגנון מבלי לקצץ בשירותים?

(3) מהו סדר הקדימויות של משרד הסעד כיום בשים לב ובהחשב במצוקה החקציבית?

(4) האם כבר גובשה מסקנה באשר להעברת הטיפול בנושא הסעד מן הרשויות המקומיות לממשלה?

ל. דיציאן:
חבר-הכנסת אבו-רביעה. העלה כאן נושא שמעניין אותי, ממנו משתמע שלמרות ההצהרות של קופת-חולים שכל ההגבלות מבוטלות ושהיא מוכנה לקבל כל איש בלי הבדל גיל או מחלה, זה לא כך.

היו"ר ח. גרוסמן:
אתה אומר דברים לא מדוייקים. קופת-חולים הסירה את המגבלות על מבוטחים, אבל היא לא הורידה את כל המגבלות לגבי כניסת מבוטחים חדשים לפני שנכנס לחוקת חוק ביטוח בריאות.

שאלה לחבר-הכנסת אבו-רביעה: האם בין הבדואים יש כאלה שהם חברים בקופת-חולים? אם יש, האם קיימים שם שירותים?

ב.צ. קשת:
מר לנגרמן, בכנסת הקודמת שוחחנו לא פעם והייתה בינינו הבנה בנושא ששמו - שיקום במקום חמיכה, שיקום במקום סעד, והגענו לידי מסקנה שיש בו לא רק רווח בכך שאדם מחיל להיות פרודוקטיבי במקום שקודם ג'פל ל'קעמסה על הציבור, אלא יש בו גם רווח כספי למדינה. מה נעשה בהקשר זה? בסופו של דבר אנחנו עושים פשע כלפי המדינה, כלפי חקציב המדינה ובעיקר כלפי אוכלוסיית הנחמכים על ידי שני דברים: א) שאנחנו נוחנים חמיכה לאלה שאינם זכאים; ב) שאנחנו לא משקמים ברצינות את אלה שניחנים לשיקום, דבר שיש לו השלכה גם על החקציב. מה נעשה עד עכשיו ומה חושבים לעשות?

גם לי יש חקוות גדולות כשאני מסתכל על צמרת משרד הסעד, ביתר הדברים אני מצטרף לדעתה של חברת-הכנסת אורה נמיר שאפשר לבטא אותה במלה אחת: געוואלט.

א. נמיר:
אם לא נתמקד בנושא של הטיפול המונע, של השיקום, אינני יודעת לאן נגיע. בארגון אמהות עובדות, חוך התייעצות עם עובדות לשכת הסעד, החלטנו לחרוג מן המתכונת המקובלת של קייטנות לאמהות מרובות ילדים ולקחת לקייטנות אמהות לילד אחד או שניים במסגרת של טיפול מונע. יש שם נשים שטיפלנו באמהות שלהן ומצאנו שמצבן הנפשי, ההשכלתי, הרבה יותר חמור מזה של האמהות.

שר-הסעד ז. המר:
אם אומר שאנחנו רוצים לראות במשרד הסעד משרד מונע ומשקם ולא משרד מבטיח הכנסה, חומך, זה לא רק נכון אלא זה הכיוון שאליו אנחנו רוצים ללכת - וכל פעם אני מחזק בדעתי שכך צריך להיות - אבל לומר שיש קורלציה מושלמת בין ההצהרות והרצונות לבין מה שמחבצע בחיים, זה לא יהיה כל כך נכון. כלומר, יש הרבה דברים שהייתי רוצה לראות אותם עשויים יותר מהר, אבל מכל מיני סיבות זה לא בדיוק כך. הייתי אומר שבתקופה כזאת שיש לנו מעט, החפישה שצריך ללכת על סלקטיביות ולא על אוניברסליות היא הנכונה, ואני אומר את דעתי, אינני בטוח שכולם במשרד מסכימים אתי. אני חושב שחפישה זו היא נכונה לא כחפיסת עולם אלא ככורח חיים, ללכת לסלקטיביות ובעדיפות ולומר: מוסד זה - כן, מוסד זה - לא, כי אחרת, אם אתה חופש מרובה לא תפסח מספיק. לומר שמימשהי את זה? - אולי פה ושם. גם זה לא נעשה ביום אחד. אני מודה שהמצוקה הכספית דוחפת לעשות דברים יותר מהר. למשל, אם מתברר שאין לי כסף, אני בודק יותר חזק מה אפשר לעשות, - אם במעונות יש 400 במקום 500, אולי אפשר לסגור אחד - בעוד שאני לא עושה את זה אם יש כסף.

ש-הסעד ז. המר

נדמה לי שאנחנו הולכים בכיוון יותר חזק בנושא השיקום והמניעה. בנושא השיקום החחיל השר חזני ז"ל, ואני ברגע זה קוצר את הפירות, כשהשנה נפתחים 7 מרכזי שיקום, והצעתי לוועדה לראות את המרכז הירושלמי, שהוא בלתי רגיל. 7 מרכזים אלה מאפשרים בו-זמנית ללמד 1,000 אנשים מוגבלים השכלה, עבודה ומקצוע. השבוע הנכנסו דבר ראשון במינו, על שם הוצפלד, בחולון - מפעל שיקום לנוער, שעדיין לא ממומש רק נחנך. ילדים בגיל 14-18, נכים צעירים מאזור הל-אביב יקבלו שם השכלה, לימוד עבודה ומקצוע. לפחות 7 מרכזים השנה - פותחים אותם באשקלון, בחדרה, בירושלים - זהו מספר אדיר לעומת המצב שישנו. אני יודע שבירושלים ובחדרה המנהלים הם אנשים מאד אחראיים. אחד היה סגן הממונה על מתוז הצפון ועזב את התפקיד כדי לעסוק בשיקום כיעוד. אני רואה בשבעה המרכזים האלה, שיכולים להכשיר 1,000 מוגבלים בו-זמנית, דבר חשוב מאד.

חוך כמה זמן?

ב.צ. קשת:

לנגרמן ידבר על חוכנית השיקום.

ש-הסעד ז. המר:

נושא המניעה הוא נושא שכולנו רואים בו חשיבות, לא רק מילולית. חברה-הכנסת אורה נמיר הזכירה את הצורך לטפל במשפחה כבר כשיש לה את הילד הראשון. אני מדבר על הטיפול בזוג הצעיר עוד לפני שהתחנך, ואנחנו מתחילים לקיים כמה פעולות בכיוון זה.

משהו על חוכנית כוללת, חוכנית אב לטווח ארוך: יש חוכנית נהדרת, דו"ח ועדת כץ. יש דברים נהדרים כחוכניות מוכנות, והיה אם היו אמצעים ואם נוכל לעשות אינטגרציה של כל השירותים - חינוך, בריאות, שיקון, סעד, אל מוקדים. בכמה מקומות כבר יש דברים כאלה. זה לא מחייב חיבור משודים, אלא חיבור הדברים. התחלנו בזה בקריה-שמונה, בכמה מקומות, כפעולה מיוחדת, כ"פול" אחד של כל שירותי הרווחה. החוכנית של האינטגרציה לא היחה מונחת במגירה והיחה מוצלחת. לא חמיז חוכניות שמונחות במגירה עומות. דווקא אני רוצה שנתחיל לעשות את הדברים - באופן לא כל כך מדעי ומעבדתי - גם לטווח הקצר. במצוקה צריך לעשות מהר, ועוד 7 מרכזי שיקום עונים על הענין יותר מחוכנית כוללת. אבל צריך לעשות בו-זמנית את שני הדברים. יש מחלקה לחינוך והייתי רוצה שהיא והאוניברסיטאות יהיו משולבות. יחד עם זה אני חושב שהאוניברסיטאות בארץ עוסקות יותר מדי במדע טהור, במקום לכוון אותן אל דברים שבחיים היו יכולים להועיל. נדמה לי שגם אצלנו יש הרבה רעיונות, מחשבות, ופחות מדי ביטוי נכון של הדברים בשטח. בנושא המפגשים יש מחשבות, רעיונות מעבר לטיפול. לשיקום. יש חידושים, ואנחנו בודקים מה שעושה התנועה הקיבוצית עם ד"ר דלקטו. נתנו ידנו למאמץ הזה למרות שהרופאים מהטטים. ביקשנו, מהאוצר לאפשר להם מטבע, כדי לתת לאנשים תקווה לצאת מהענין. כלומר, אנחנו עושים מאמצים.

לשאלה אם החקציב הזה מאפשר לדון בפתיחת מוסדות. יש בזה משהו, אבל גם זה מחייב אותנו. דוגמה: היחה לנו פעם חוכנית לבנות בכרמיאל מוסד למפגרים, אבל אנחנו יודעים שאין לנו כסף. יחד עם זה יש לנו מוסד בעכו, ומשרד השיכון מעונין היום בבניה באזור עכו. לפני כמה שבועות היחה לנו שיחה עם משרד השיכון, שאמר שהוא מוכן, חמורת וקרקע של המוסד, לתת לנו מקום שבנה שאפשר להחאים אותו. אמרתי שאני הולך לזה. צריך לאלתר רעיונות כדי לפתוח עוד ויחד עם זה לחסוך בכסף. זה לא פשוט, זה קשה, יש דברים שעולים ישירות בכסף, אבל במקום שאפשר מחפשים את הדרכים, וגם בהעזרות בגורמי חוץ. כמו הג'וינט, להיכנס לשותפות. הדברים בהתפתחותם, אבל כל דבר לוקח זמן, ונעשה קדימיות. בשנה שעברה החליט השר חזני ז"ל, בכאב לב, על קיצוץ המענק לילדים מששים וכמה מליונים ל-18 מליון, ואני מצדיק את זה. ייתכן שמתו "אצטרך להוריד עוד כמה, ויש אם כן עדיפויות. אפשרות שניה - לסגור פנימיות, ודחפו אותנו עד זה.

לשאלה של האוכלוסיה הערבית: לגבי השאלה הספציפית של קופת-חולים - אני לא מחמצא בדברים. אבל באשר לטיפול טוב יותר באוכלוסיה הברואית בנגב והאוכלוסיה הערבית בכל רחבי הארץ הייתי אומר כך: צריך מחשבה מסוימת, מאמץ מיוחד, ונעשה אותו.

שר-הסעד ז. המר:

בוועדת השרים שחוקם במיוחד לטיפול בנושא הערבי נהיה שותפים בנושא ונביא את החוכניות המיוחדות של מה שצריך לעשות כדי לקדם את הנושאים באוכלוסיה הערבית בארץ עם כל המשמעויות המהותיות והפוליטיות. אבל עד שחוקם הוועדה, אבקש מן האנשים במשרד לברר את הדברים שזכרו פה, כדי שנעשה מאמץ במה שאפשר לחקן ולשפר.

לענין הרשויות והממשלה: נדמה לי שאמרת מילה בנושא זה, אבל האמת היא שלא קידמנו את הבחינה של הנושא מאז שנכנסתי לתפקידי. אולי כדאי שפעם אחת נקיים פה בוועדה דיון בנושא זה, אולי יהיו לנו הנחיות לגבי הכיוון.

ועדת השרים לעניני רווחה דנה לאחרונה ביתר שיחוף פעולה, ונדמה לי שוועדה זו יכולה יותר ויותר לתפוס מקום כרואה את ה'לצרים בכללם, כשותפה. יש פגישות די דחופות בינינו לבין משרד החינוך והחברות ומשרדים אחרים על כפילויות, על היכולת ללכת יחד. אני מקווה שנעשה את המכסימום ונגיע להבנה, שלא שניים יעשו דבר אחד, אלא שנטפל יחד בנושאים שטוב לספל בהם יחד. אני מקווה שאחרי הפגרה נוכל להביא תוצאות יותר טובות.

היו"ר ח. גרוסמן:
בזמן הפגרה אנחנו מתכננים יום עיון של הכנסת, ביוזמת ועדת השירותים הציבוריים, שהמוקד בו יהיה שירותי הרווחה. כלומר, אסטרטגיה משותפת, בין-משרדית. שלא יהיה ניגוד בין אסטרטגיה של משרד אחד בעניני רווחה לבין אסטרטגיה של משרד אחר.

שר-הסעד ז. המר:
לחברת-הכנסת אורה נמיר: אני תמיד מתלבט מה תפקידי כשר. אני יכול לאוח את תפקידי, בין היתר, כתושף את הבעיות הקשות, כמעורר עוד פעם ועוד פעם את הבעיות ומעמיד אותן במוקד של החברה. יש לזה שתי השלכות: (1) על ידי כך מביאים למודעות לבעיות; (2) עלולים לגרום ליאוש. כלומר, מצד אחד תשאר הדאגה הנוואה, ומצד שני נשאר בלי פתרונות מעשיים. כך שאני בודק לא רק את תפקידי אלא את גבול אחריותי בנושא זה. אם הייתי קם כל יום ואומר שהמצב קטסטרופלי, זה היה מגיע לידיעת הציבור. אם הייתי יודע שזה יגרום לאוצר לשנות את המערכת החקציבית שלו, היה חשוב לעשות את זה, אבל ישילי ספק. צריך להעלות את הבעיה ברמת שונות. דוגמה: כששופט זורק כל שבוע שאין מקומות, אין ואין, זה מזיק, זה לא מועיל. האוצר גם לא נבהל ממה שהשופט אומר. אני חושב שזו חתיה נסיגה גדולה בישראל אם יחליטו שצריך לעבור משיטה טיפולית לשיטה החזקתית-משטרית. אני אראה בזה פגיעה גדולה. אבל אם המדינה אומרת שהיא לא יכולה, אינני יודע איפה הגבול בין המאמץ שצריך לדרוש מאנשים לעשות יותר לבין תפקידי להעלות כל הזמן את הבעיה. את האיזון צריך למצוא. המחסור הגדול יהיה של כל המשרדים, ואחרי הכל אני אומר שבכל אחד ואחד יצטרכו לעשות את המכסימום, תוך כדי מחן עדיפויות. יכול להיות שלא תהיה לנו ברירה אלא להחליט שאם משרד הסעד מחזיק עכשיו 13,000 ילדים בפנימיות, הוא יחזיק השנה פחות. יכול להיות שלא תהיה לנו ברירה אלא לומר את מה שאמר שר החינוך והחברות בישיבה האחרונה: אני מביא לכם 65 מליון לירות חסכון, בטלו את חינוך חינוך בכיתה ט'. אני יכול להצטרף אליכם ב"געוואלט", אבל לדעתי זה ייראה כחולשה שלי. נראה לי שמה שאני יכול לעשות: א) לראות מה הקדימויות; ב) לרתום את מי שאפשר לאי קיצוץ נוסף בחקציב המצוקה.

א. לנגרמן:
לענין הכללי של המצוקה שעומדת בפנינו אני רוצה לומר משפט בנוסח פוליטי: אני חושב שאם נעמוד בפני מצב של קיצוצים נוספים בשירותי הרווחה, לא נוכל להישאר בחוץ אותה מסגרת, אלא יש בהחלט לצאת ממנה ולבדוק שניים-שלושה נושאים שאמורים להיות במסגרת אחרת, היינו - במסגרת כלכלית. בשיחות שהיו לאחרונה בין מספר מנכ"לים של משרדים שעוסקים בשירותי הרווחה, ביניהם גם כלכלנים, החברו שש סבורים שבשניים-שלושה נושאים ניתן לטפל בצורה שונה, שעשויה לתת אותם מאות מליונים של חסכון, מבלי לפגוע במערכת שירותי הרווחה.

א. נמיר:

מה הנושאים?

א. לנגרמן:

אני אומר: גישה עקרונית שונה. היינו, שהטיפול יהיה מחוץ למערכת הרווחה; שהקיצוצים יהיו במערכת הכלכלית ולא במערכת שירותי הרווחה. במשך שנים רבות ראינו את שירותי הרווחה כחקציב סגור. לא הייתה, לדעתי, החמודדות של ממש בין המקבץ של הרווחה לבין המקבץ הכלכלי, ואני לא אומר את זה כמומחה, אלא כאיש ציבור.

א. נמיר:

תן דוגמה לדבר אחד.

א. לנגרמן:

דבר אחד שדובר עליו באוהה ישיבה: אשואי זול ביותר שאינו חואם את ההתפתחות המשקית. במסגרת החקציב ניהן אשואי זול שהוא מתחת לכל רביח מחקבלח על הדעת לנושאים שונים, אבל אינני יכול להיכנס לפרטים. אני חושב שהגיע הזמן להחמודדות בין שתי המערכות.

היו"ר ח. גרוסמן:

עם כל הכבוד למשרד הסעד, אינני חושבת שהמשרד לבדו יכול להחמודד עם הבעיות מחוץ לתחום המערכת הכוללת, שהיא משולבת בין כלכלה לחברה ושאת התרגום לכך רואה כל אחד כפי שהוא רואה. בוודאי יהיו בינינו חילוקי דעות מהו השילוב בין כלכלה לחברה, אבל אין לי ספק שצריכה להיות איזה שלמות של מדיניות בחחום הזה - מה צריכה להיות המדיניות בזה, אינני יודעת. - וזוהי נקודה אחת שאפשר לסכם. נקודה שניה - אינטגרליות של שירותי הרווחה, דבר שאיננו קיים, כאשר לכל אחד יש אחוזה פרטית משלו.

שר-הסעד ז. המר:

בחלק מן הדברים.

היו"ר ח. גרוסמן:

אין לי ספק שאפשר היה לחסוך את הקיצוצים אם היו מגיעים לפך. ניקח לדוגמה את הנערים טעוני הטיפוח. יש מרכזים להכשרה מקצועית של משרד החינוך והחורבות, של עליית הנוער, של משרד העבודה וגם הסעד שותף לזה. כל אלה מערכות כפולות. אותו הדבר לגבי מעונות יום, לגבי נכים. כמה גורמים עוסקים בשיקום נכים? בסופו של דבר הנכה איננו משוקם.

א. לנגרמן:

אוכלוסיית הנכים שעוסק בה משרד הסעד שונה מאוכלוסיית הנכים שמטפל בה משרד

העבודה.

היו"ר ח. גרוסמן:

אביא לך עובדות מדברים שנוגעים ממש בבשר החי.